

§

§

§  
§  
§

BERNHARD GOMARD

INTRODUKTION

TIL

Obligations-  
retten

Introduktion til obligationsretten  
er trykt hos Bondegaard tryk as, Herlev.  
Bogbinderarbejdet er udført af  
Carl Nielsens Bogbinderi, Odense.  
Omslaget er tilrettelagt af  
Rita Heisselberg.

ISBN 87-574-3091-8

## INDHOLD

|        |  |    |
|--------|--|----|
| 1.     | Privat formueret og offentlig erhvervsreguleringsret . . .   | 7  |
| 1.1.   | Skillelinien mellem offentlig og privat ret . . . . .  | 7  |
| 1.2.   | Aftalefrihed og formuerettigheder . . . . .  | 12 |
| 1.3.   | Formuerettens og erhvervsreguleringsrettens<br>historie . . . . .                                  | 13 |
| 2.     | Obligationsretten omfatter både erhvervsret (handels-<br>ret), civilret og forbrugerret . . . . .  | 14 |
| 2.1.   | Erhvervsret og civilret . . . . .  | 14 |
| 2.2.   | Forbrugerbevægelsen . . . . .  | 20 |
| 2.3.   | Afgrænsningen mellem erhvervs-, forbruger- og<br>rene privatkontrakter og dens betydning . . . . . | 23 |
| 3.     | Aftalefrihed eller offentlig styring (dirigisme) i moderne<br>formueret . . . . .                  | 27 |
| 3.1.   | Aftalefrihed, fri konkurrence, frit produktions- og<br>forbrugvalg . . . . .                       | 27 |
| 3.1.1. | Aftalefrihedens baggrund . . . . .   | 27 |
| 3.1.2. | Aftalefrihedens begrænsninger . . . . .  | 28 |
| 3.1.3. | Formfrihed . . . . .   | 30 |
| 3.1.4. | Retligt bindende aftaler og andre aftaler . .  | 31 |
| 3.1.5. | Offentlige reguleringers fortrængning af af-<br>taler . . . . .                                    | 33 |
| 3.2.   | Standardkontrakter. Formularret . . . . .  | 34 |
| 3.3.   | Monopolloven. Pris- og avanceloven og anden<br>priskontrol . . . . .                               | 37 |
| 3.3.1. | Monopolkontrol . . . . .   | 37 |
| 3.3.2. | Priskontrol . . . . .  | 38 |
| 3.3.3. | Priskontrolreglernes privatretlige virknin-<br>ger. Privatretlige prisregler . . . . .             | 40 |
| 3.4.   | Markedsføringsloven og anden lovgivning om in-<br>formativ markedsføring . . . . .                 | 42 |
| 3.4.1. | Den fri konkurrences forudsætninger . . . .  | 42 |
| 3.4.2. | God markedsføringsskik og loyal konkur-<br>rence . . . . .   | 43 |
| 3.4.3. | God markedsføringsskik og information om<br>pris og kvalitet . . . . .                             | 45 |

|        |   |    |
|--------|---|----|
| 3.5.   | Rimelighedscensur af kontraktens indhold ved civilretlige generalklausuler og ved offentligretlige regler . . . . . | 47 |
| 3.5.1. | Fri konkurrence og rimelighedscensur . . . . .  | 47 |
| 3.5.2. | Oversigt over lovgivningen . . . . .  | 48 |
| 3.5.3. | Rimelighedscensur af aftalevilkår efter Aftalelovens § 36 . . . . .   | 50 |
| 3.5.4. | Rimelighedscensur af aftalevilkår efter Markedsføringslovens § 1 . . . . .  | 59 |
| 3.5.5. | Rimelighedscensur af aftalevilkår efter Monopollovens § 11 . . . . .  | 61 |
| 3.5.6. | Godkendelse af aftalevilkår . . . . .   | 62 |
| 3.5.7. | Frakendelse af retten til at udøve erhvervsvirksomhed . . . . .   | 63 |
| 3.6.   | Præceptive lovregler om kontraktens indhold . . . . .   | 63 |
| 4.     | Formueret, obligationsret og tingsret . . . . .   | 66 |
| 4.1.   | Formueret og anden privatret . . . . .  | 66 |
| 4.2.   | Sondringen obligationsret – tingsret i ældre teori . . . . .  | 67 |
| 4.3.   | Kritik af ældre teori . . . . .   | 68 |
| 4.4.   | Skillelinien mellem obligationsret og tingsret i moderne teori . . . . .  | 69 |
| 4.5.   | De systematiske nøglebegreber i moderne systematik og systematikens nærmere gennemførelse . . . . .                 | 70 |
| 4.5.1. | Statisk og dynamisk retsbeskyttelse . . . . .   | 70 |
| 4.5.2. | Partsrelationer og trediemandsrelationer . . . . .  | 72 |
| 4.5.3. | Obligationsret omfatter også almindelig aftaleret og erstatningsret . . . . .                                       | 74 |
| 5.     | Kontraktens relativitet . . . . .   | 76 |
| 5.1.   | Aftalefriheden og aftalers begrænsning til partsrelationen . . . . .  | 76 |
| 5.2.   | Undtagelser fra grundsætningen om kontraktens relativitet . . . . .   | 78 |
| 5.3.   | Obligationsrettens og tingsrettens praktiske anvendelsesområde . . . . .  | 82 |
| 6.     | Obligationsrettens almindelige og specielle del . . . . .   | 83 |

## 1. Privat formueret og offentlig erhvervsreguleringsret

### 1.1. Skillelinien mellem offentlig og privat ret

De regler af retlig karakter, som gælder om den økonomiske virksomhed i samfundet, falder naturligt i to hovedgrupper: en privatretlig *formueret* og en offentligretlig *erhvervsreguleringsret*.<sup>1)</sup> Formuerettens regler angår både forholdet mellem parterne i de formueretlige skyldforhold, obligationsretten og forholdet mellem kolliderende rettighed til samme genstand eller formuemasse eller beskyttelsen over for trediemand, tingsretten.

Formueretten og erhvervsreguleringsretten fremtræder i vor nuværende blandingsøkonomi eller rammeøkonomi som to adskilte, selvstændige retssystemer. Formuerettens regler regulerer parternes indbyrdes forhold og kollisioner mellem parters og trediemands rettigheder. Det offentliges regulering af den økonomiske virksomhed er ligesom skatte- og afgiftsregler i almindelighed ikke sammenføjet med de privatretlige regler. Målene for de gældende offentligretlige erhvervsreguleringer er bl.a. så vidt muligt at opretholde en fri konkurrence (Monopolloven), at bevare naturværdier og miljø (bl.a. Naturfredningsloven og Miljøbeskyttelsesloven) og at sikre befolkningens sundhed og sikkerhed (bl.a. lovgivningen om kontrol med levnedsmidler, lægemidler og ”tekniske produkter” såsom elektriske artikler og automobiler).

Skillelinien mellem de regler, som hører til den offentligretlige erhvervsregulering og den privatretlige formuerets regler, beror dels

1) Udtrykket erhvervsreguleringsretten er her brugt som betegnelse for den del af det offentliges indgreb i og regulering af erhvervsvirksomhed, som sker ved lovgivning og andre retlige direktiver. Disse regelkomplekser udgør en del af den offentlige ret, forvaltningsretten. *Bernitz*: Marknadsrätt, 1969, bruger i en noget lignende betydning udtrykket markedsret. Med udtrykket erhvervsret eller handelsret betegnes undertiden den del af formueretten, som er af særlig betydning for erhvervsudøvelse, men det er også blevet benyttet i en videre betydning, jfr. herved *Ross*: Ret og Retfærdighed s. 262 ff og *Kobbernagel*: Erhvervsretten i grundtræk samt nedenfor i nr. 3.1. I Tyskland betegnes alle regler om styring af erhvervmæssig virksomhed ofte som *Wirtschaftsrecht*. ”Gegenstand des Wirtschaftsrechts ist . . . die staatliche Lenkung der Wirtschaft”, jfr. *Rinck*: Wirtschaftsrecht, 5. Auflage, 1977, navnlig s. 1 f, 5 f og 49 ff og nedenfor i nr. 2.1.



Denne bogs formål er at introducere læseren til obligationsretten ved samlet at omtale nogle almene problemstillinger, som har betydning for en mangfoldighed af obligationsrettens emner. Blandt de omtalte almene spørgsmål er obligationsrettens stilling i en blandingsøkonomi, der både er undergivet offentlig og privat ret, betydningen af begreberne kontraktsfrihed og fri konkurrence i nutidens obligationsret, styringen af formueretten ved regler med et bestemt indhold, retlig tradition og generalklausulernes henvisninger til rimelighed og god skik. Bogen slutter med en omtale af kontrakters

relativitet og begreberne parts- og trediemandsrelationer og i forbindelse dermed af systematiseringen af formueretten i obligationsret og tingsret.

Forfatteren, som i en årrække har undervist på Københavns Universitet bl.a. i obligationsret, har skrevet bogen i håbet om, at en samlet diskussion af nogle af obligationsrettens grundproblemer vil kunne øge interessen for dette retsområde hos juridiske studerende og måske også hos andre, der beskæftiger sig med juraen.